

копанівська майстерня існувала після Сейминського і Покровського могильників і раніше або одночасово з Червономаяцькою майстернею.

На жаль, в питаннях абсолютної хронології названих пам'яток існує значна розбіжність¹⁶. Проте синхронізація Червономаяцького та Інгульського скарбів з культурою ноа, з трансільванськими скарбами групи Уріул-Доманешті і Чинку-Сусені, що відносяться до періоду ВД—НА¹⁷, дають підстави підтримувати тих дослідників, які датують Червономаяцький комплекс XIII—XII ст. до н. е. Приблизно до цього самого періоду відноситься й майстерня з Голоуорова.

И. Н. ШАРАФУТДИНОВА

Бронзолитетная мастерская из с. Голоуоров на Киевщине

Резюме

В 1957 г. у с. Голоуоров Бориспольского района на Киевщине были найдены 12 половинок литейных форм разной сохранности с негативами 16 предметов: серпа-секача, пологого кабаковского, пояскового шестигранного кельта, копий с петельчатыми ушками на втулке, кинжала с узким лезвием и слабо выделенным упором и кинжала так называемого киммерийского типа, ножей, бритв, долот, тесел и пр.

Большинство форм находит аналогии в таких кладах и мастерских, как Кабаковы Хутора, Лобойковка, Деревянная и Малые Копани. В то же время бритва с круглой выемкой и раздвоенным концом, кинжалы позволяют сравнивать голоуоровские формы с волошскими и определить их хронологическое место между Волошской мастерской и находками в Малых Копанях.

Исходя из синхронизации Ингульско-Красномаяцкого и Волошского комплекса с культурой ноа и трансільванскими кладами времени ВД и НА (по Г. Мюллеру-Карпе), время Голоуоровской мастерской определяется примерно XIII—XII вв. до н. э.

Д. Я. ТЕЛЕГІН, М. С. БРАЙЧЕНКО

Знахідки енеолітичного і скіфського часу в с. Вільхівець на Звенигородщині

З метою поповнення експозиції сільського музею місцеві краєзнавці провели в околицях с. Вільхівець Звенигородського району Черкаської області археологічну розвідку, під час якої виявлено нові пам'ятки, зокрема мідного віку і скіфського часу. Влітку 1970 р. ці археологічні об'єкти були обстежені авторами. Пам'яток мідного віку тут відомо дві — поселення трипільської культури і скарб (схованка) енеолітичних пластин з кременю.

Вільховецьке поселення трипільської культури розташоване на плато високого корінного берега, між ріками Попівкою та Малинівкою (Барабашка), в ур. Ваканець. Воно займає площу 3×1,5 км. На поверх-

¹⁶ А. И. Тереножкин. Основы хронологии предскифского периода.—СА, 1965, № 1, стор. 63 і далі; И. Т. Черныков. Из истории бронзолитетного производства.—ЗООА, т. II. Одесса, 1967, стор. 29; В. А. Сафронов. Датировка Бородинского клада.—Проблемы археологии, вып. I. Л., 1968, стор. 86 і далі; В. С. Бочкарев. Проблема Бородинского клада.—Там же, стор. 152—154 та ін.

¹⁷ М. Петреску-Дымбовица. Конец бронзового и начало железного века в Молдове.—Dacia, IV, 1960. Bucarest, стор. 153 і далі; M. Rusu. Die Verbreitung der Bronzefunde in Transilvanien vom Ende der Bronzezeit in die mittlere Hallstattzeit.—Dacia, t. VII. Bucarest, 1963, стор. 180.

ні поля зазначено близько 10 скупчень обпаленої глини, очевидно, залишки жител і печей, навколо яких є велика кількість фрагментів кераміки. Трапляються кістки тварин, шлак, знайдено два кварцитових відбійники, кілька крем'яних знарядь — скребок, уламок ножа тощо.

Кераміка поселення червоноглиняна, добре випалена, з невеликою домішкою піску в тісті. За формою і розміром посуд різноманітний. Тут є великі корчаги з вузькою шийкою, гострореберні глечики (рис. 1, 2),

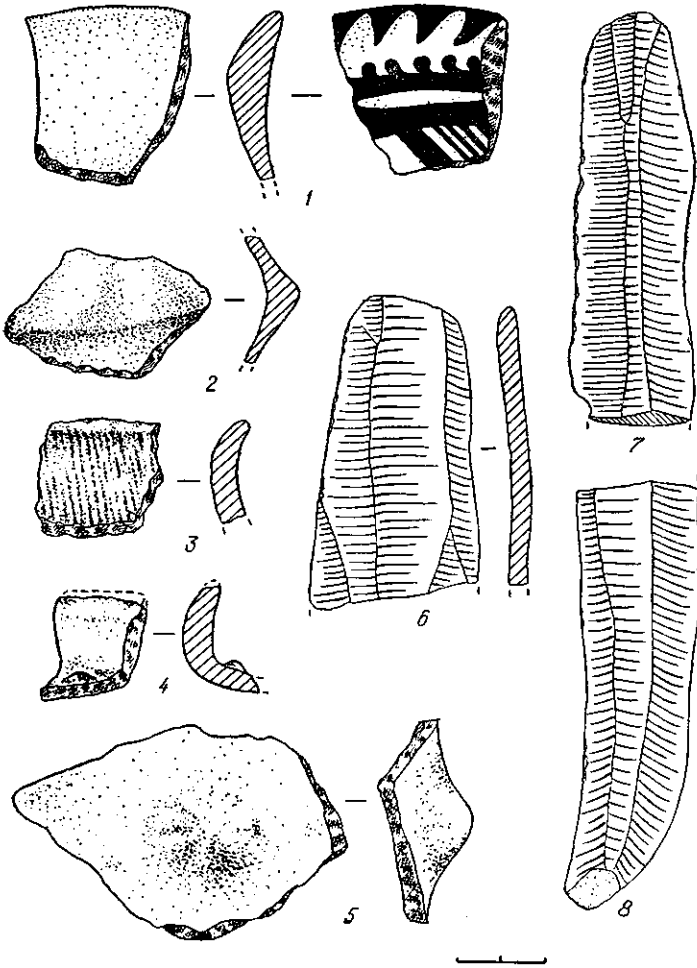

Рис. 1. С. Вільхівець:

1—5 — фрагменти кераміки з трипільського поселення; 6—8 — крем'яні пластини із скарбу-схованки.

широкогорлі горщики тощо. Кілька фрагментів з внутрішнього боку розписані чорною і бурою фарбами (рис. 1, 1). Вінця другого глечика заглажені гребінцем у вертикальному напрямку (рис. 1, 3). Виявлені фрагменти з перлинним орнаментом, на одному черепку збереглася орнаментальна шишечка кінчної форми (рис. 1, 4, 5).

За технологічними якостями, формою посуду і орнаментом кераміка Вільховецького поселення знаходить найближчу аналогію в матеріалах поселень Попудня, Сушківка¹, що дає підставу відносити його до етапу В/II—С/І Трипілья, за періодизацією Т. С. Пассек.

¹ Т. С. Пассек. Періодизація трипольських поселень.— МИА, № 10. М., 1949, стор. 20 і далі.

Вільховецький скарб виявлений у 1970 р. в ур. Велике (Довганьове). У викопаній для стовпа ямці, на глибині 0,6—0,7 м, знайдено більше 10 ножевидних пластин, що залягали щільно одна на одній купкою і були орієнтовані кінцями в один бік. На жаль, від знахідки збереглися лише чотири ножевидні пластини, значною мірою пошкоджені (рис. 1; 6—8). Всі вони виготовлені з темно-сірого кременю, очевидно, донецького походження. Їх довжина в цілому вигляді була 10—12 см. Жодна з пластин не має слідів повторної обробки.

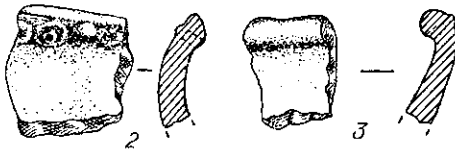

Рис. 2. Горщик (1) і фрагменти глиняного посуду (2, 3) з околиць с. Вільхівець.

знайдений при спорудженні водопроводу. Місце нами оглянуте. В траншеї ніяких ознак культурного шару не помітно. Можливо, ця посудина супроводжувала поховання.

Глечик невеликих розмірів, висотою 10 см, виготовлений з чорної глини, яка має незначну домішку піску. Вінця широко розхилені, по їх зрізу є наколи. Плічка прикрашає фриз, що складається із смуги, заповненої косою сіткою, і трикутників під нею, покритих таким самим візерунком (рис. 2, 1). Цей екземпляр близький до посуду із поселення Жаботин і може бути датований VII ст. до н. е.³

Крім того, в околицях села трапились й інші знахідки скіфського часу, зокрема фрагменти кераміки, наявні на площі описаного вище трипільського поселення. Тут зібрано кілька десятків уламків горщиків і мисок. Горщики прикрашені наліпним розчленованим валиком або проколами (рис. 2, 2). Миска мала наколи під зрізом і з внутрішнього боку (рис. 2, 3).

Знахідки енеолітичного і скіфського часу з Вільхівця певною мірою доповнюють археологічну карту Звенигородщини.

² С. Н. Одинцова. Клады кремневых изделий из с. Гончаровки.— КСИА АН УССР, вып. 6. К., 1956; М. Я. Рудинський. Старо-Орлицький скарб неолітичної доби.— Антропология, II. К., 1928.

³ В. І. Вязьмітіна, Є. Ф. Покровська. Поселення VII—VI ст. до н. е. в околицях Жаботина.— АП, т. VI. К., 1956.

Находки энеолитического и скифского времени в с. Ольховец на Звенигородщине

Резюме

Авторами обследованы ряд памятников в окрестностях с. Ольховец, в том числе трипольское поселение, место находки клада энеолитического времени и скифского сосуда.

Трипольское поселение занимает площадь $3 \times 1,5$ км; здесь обнаружены остатки 10 жилищ, собраны керамика и кремневые орудия. Клад обнаружен случайно, он состоял из крупных ножевидных пластинок, залежавших в ямке на глубине 0,6—0,7 м.

Скифский сосуд найден при сооружении водопроводной канавы в центре села. Видимо, он сопровождал погребение.

Ю. М. МАЛЕЄВ, І. С. ПІОРО

Сарматське поховання в с. Буряківка на Тернопільщині

За післявоєнні роки археологічними роботами, проведеними на території Середнього Подністров'я, досліджено значну кількість пам'яток першої половини I тисячоліття н. е., серед яких певний інтерес становлять сарматські пам'ятки, виявлені тут в останні роки. Вперше їх відкрила в 1951 р. Трипільська експедиція ІМК АН СРСР в с. Ленківці Кельменецького району Чернівецької області¹. Дещо пізніше, в 1958—1959 рр., два сарматських могильники дослідила Дністрянська археологічна експедиція ІСН АН УРСР поблизу с. Острівець Гвоздецького району Івано-Франківської області². У 1962 р. могильник тієї ж етнічної належності виявлено поблизу с. Киселів Кіцманського району Чернівецької області³.

Влітку 1970 р. в с. Буряківка Заліщицького району на Тернопільщині місцеві жителі натрапили на сарматське поховання*, яке було обстежене Ю. М. Малеевим та викладачами середньої школи**. Слідів інших могил не виявлено.

Поховання розташоване на досить високому плато з рівною поверхнею над долиною р. Джурич. Кістяк людини знайдено на глибині 1,2 м від поверхні в ґрунтовій ямі розмірами $1,8 \times 0,75$ м. Сліди насипу не простежені. Померла лежала на спині, випростана, з витягнутими вздовж тулуба руками, головою орієнтована на південний схід (рис. 1, 1). Кістяк належав жінці похилого віку. Череп мезокранний, середньо-високий, з широким чолом та нерівномірно розвинутими соскоподібними відростками (правий дещо більший). Обличчя широке, із середньо-високими (мезоконхними) орбітами і великим грушевидним отвором. Ріст 153,6 см***.

¹ А. И. Мелюкова. Памятники скифского времени на Среднем Днестре.— КСИИМК, вып. 51. М., 1953, стор. 65—67.

² М. Ю. Смішко. Сарматські поховання біля с. Острівець Станіславської області.— МДАПВ, вип. 4. К., 1962, стор. 54—70.

³ И. С. Винокур, Л. В. Вакуленко. Киселевский могильник I—II вв. н. э.— КСИА АН СССР, вып. 112. М., 1967, стор. 126—131.

* Поховання виявили жителі с. Буряківка В. Гринчук, М. Тимчук, Б. Лобода, В. та Я. Жовтюки. Матеріали зберігаються в Заліщицькому краєзнавчому музеї.

** А. І. Могилюк, В. І. Олійник, О. С. Тур.

*** Визначення С. І. Круц.